BOZSOK

község

Településfejlesztési koncepciót alátámasztó

Örökségvédelmi hatástanulmány
Építész fejezet

Megrendelő:

Bozsok Község Önkormányzata
9727 Bozsok, Rákóczi Ferenc u. 142.

Közös Hivatal
Velem
9726 Velem, Rákóczi u. 73.
Tel.: +36 94/563-380

Tervező:

AKCIÓTERV
Mérnöki Iroda Kft
9730 Kőszeg, Bechtold István utca 7.

Tel: +3670/41-30-431
Fax.: +3694/509-244
E-mail: modulor.gergye@t-online.hu

205. február 19.

Tartalomjegyzék:

1. Vizsgálat: szöveg, térképi ábrázolás, fotók azonosításra alkalmas adatokkal és formában:

a) történeti leírás, régészeti örökség felmérése, a változással érintett területen – amennyiben ennek feltételei fennállnak – terepbejárással,
b) természet, táj, tájhasználat – településhálózat és településszerkezeti összefüggések, tájtörténet,
c) településkép és utcaképek,
d) településszerkezet és területhasználat,
e) településkarakter: telekszerkezet és telekhasználat, beépítési mód és épülettípusok,
f)védettségek: régészeti és műemléki, területi és egyedi,
g) az örökségi értékek elemzése,
h) területhasználat és területi állapot a kulturális örökség összefüggésrendszerében.

2. Változtatási szándékok: a tér- és időbeli folyamatok szöveges és összehasonlító térképi vagy grafikus megjelenítése:

a) településhálózati és tájhasználati változás,
b) településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás,
c) infrastrukturális változás,
d) népesség, életmód, társadalom, kultúra változása.

3. Hatáselemzés szöveges és ábrázolt formában a különböző hatásterületek kijelölésével:

a) történeti településhálózati következmények,
b) természeti, táji hatások,
c) a településkép feltárulásának változásai,
d) régészeti emlékek feltárhatóságának, megmaradásának, bemutathatóságának vagy pusztulásának lehetőségei,
e) történeti térbeli rendszerek alakulása,
f) műemléki együttesek, műemlékek eszmei, használati és esztétikai jelentőségének alakulása a tájban, településszerkezetben, épített környezetben, a település életében,
g) műemlékek megújulásának és fenntarthatóságának gazdasági esélyei,
h) településkarakter változásának hatásai,
i) környezeti terhelések és az épített örökség műszaki állapotának összefüggései,
j) folyamatok iránya, visszafordíthatósága,
k) kárenyhítés lehetősége, költsége, illetve ellentételezésének lehetőségei.

4. Közérthető, egyértelmű elbírálásra alkalmas összefoglaló
5. Nyilatkozat

Építész fejezet

1. Vizsgálat:

a) történeti leírás, régészeti örökség felmérése, a változással érintett területen – amennyiben ennek feltételei fennállnak – terepbejárással

Történeti összefoglaló:

A község területén a régészeti leletek tanúsága szerint már a kőkorszakban is éltek emberek. A kelták idején a község területe a közeli Szent Vid várához tartozott. A Sibrik-kastély helyén egy római castrumot sejtenek a történészek, mely az egykori vízvezeték őrzését is ellátta. A római korban innen vezették a vizet a tartományi székhelyre Savaria városába. Ennek a vízvezetéknek egy feltárt darabja ma Bucsu község határában megtekinthető. A népvándorlás időszakából a község határában az Irtási dűlőben 1874-ben kiszántott hun aranycsat maradt fenn. A falut átszelő Arany-patak vízében a középkorban feltehetően aranyat mostak. A települést 1273-ban IV. László oklevelében "villa Bosuk" néven említik először.

Már a 13. században Szent Vid várával együtt a Kőszegi család tulajdona volt. Később a Németújváriaké, majd 1405-től a Garaiaké, 1445-ben III. Frigyes német-római császár foglalta el. Visszafoglalása után a király hívének, Bornemissza Jánosnak adta, akitől azt hozományként "Bagossy Mihály táblabíró szerezte meg. A hagyomány szerint a mai Sibrik kastély Mátyás király kedvelt vadászkastélya volt és így a birtokkal együtt az is a Bagossyaké lett. 1532-ben Kőszeg várának ostromakor a környező falvakkal együtt Bozsokot is elpusztították és az teljesen elnéptelenedett. Az elpusztított lakosság helyére német és horvát nyelvű népek települtek. 1538-ban a szarvaskendi Sibrik család kapta királyi adományként, a Sibrik kastélyt 1554-ben említik először írott forrásban. Helyén már korábban nemesi udvarház állott, 1614-ben a török veszély hatására várkastéllyá építették ki. 1616-ban a Batthyány család vásárolt birtokot a Bagossy családtól a településen. A falu két kastélya közül a déli részen fekvő a Batthyányiaké, az északi a Sibrikeké volt. A Batthyány kastélyban 1698-ban II. Rákóczi Ferenc is vendégeskedett. 1708-ban itt volt Esterházy Antal kuruc generális főhadiszállása. 1813-ban még I. Ferenc császár is vendégeskedett benne.

A 19. század végére a lakosság elmagyarosodott. 1947. után határtelepülésként elveszítette kapcsolatát a szomszédos Rohonc várossal, határátkelője csak 1991-ben nyílt újra.

Régészeti örökség felmérését lásd a régészeti fejezetben

b) természet, táj, tájhasználat – településhálózat és településszerkezeti összefüggések, tájtörténet

Bozsok község Vas megyében fekszik. Tájföldrajzi szempontból a Kőszegi-hegység kistájhoz sorolható, amely az Alpokalja középtájban és a Nyugat-Magyarországi-Peremvidék nagytájhoz tartozik. Bozsok a Kőszegi-hegység délkeleti lábánál, a Kendig és a Péterics-hegy között lefutó Szerdahelyi-patak völgyében terül el. Kőszeghegyalja része, amelyet a kőszegi hegyek alján fekvő öt község (Cák, Velem, Bozsok, Kőszegszerdahely, Kőszegdoroszló) alkot.

Bozsok a Kőszegi-hegység déli lábánál, az Írottkő alól lefutó Szerdahelyi-patak völgyében terül el, amelyhez további patakvölgyek (Bozsoki-patak, Sötét-ág völgyei) kapcsolódnak. A települést észak felöl nyugat és dél felé haladva zárt hegyoldalak övezik. Északon az Írottkő (882 m), délnyugaton a Kalapos kő (587 m), keletebbre pedig a Széles-kő (496 m) emelkedik ki a hegységből. A település környékének domborzatát több magas és mélypont teszi változatossá. Így morfológiája a felszínmozgalmasság szempontjából mozgalmasnak tekinthető. Lejtőkategóriák szempontjából az erdővel borított hegyoldalak zöme igen meredek (40 % felett); illetve meredek (25,1-40 %), a kertekkel és gyümölcsösökkel borított részeken a dombos (12,1-25 %), a szántókkal, rétekkel fedett részeken pedig lankás (5,1-12 %) lejtőhajlások a jellemzőek. Kitettség szempontjából a délnyugati lejtők fordulnak elő leggyakrabban.
Bozsok község Magyarország Alpokalja tájegységében, Vas megye északi részén, a Kőszegi járásban fekszik a Kőszegi hegység déli oldalán. Szomszédos települései nyugatról Rohonc/Rechnitz, keletről Velem, északnyugatról Léka/Lockenhaus községgel. A község Erdélyben fekvő partnertelepülése Zetelaka.

A település tagja az Írottkő Natúrparknak, és aktív részese a Kőszeghegyalja kulturális és turisztikai kínálatának.
A községnek csak közúti kapcsolata van Kőszegszerdahely, Rohonc, és Bucsu felé, kerékpáros úton Bucsu és Cák felől is megközelíthető. A hegyen keresztül Kőszeg is megközelíthető, illetve innen van a közúti kapcsolat az Írottkő felé is Velem község érintésével.

A település területének ~46 %-át erdőség alkotja. Az erdők kevesebb, mint fele (403,31 ha) állami tulajdonban van, ahol főként a Szombathelyi Erdészeti ZRt. gazdálkodik. A fennmaradó rész magántulajdonú. Erdőtervezett területen az Alpokaljai Erdőtervezési Körzet erdőterve szerint folyik a gazdálkodás. A savanyú talajú, gyenge minőségű (átlag 19 AK) mezőgazdasági területeken a szántó művelésű területek az uralkodóak (32,1 %). A gyepek megyei viszonylatban közepes kiterjedésűek (külterületi részarányuk 8,9 %), a gyümölcsös, szőlő és kert művelési ágak aránya igen alacsony (a mg-i. területek alig 2 %-a). A földek zöme (70 %-a) magántulajdonban van.

I. katonai felmérés: Coll: V. Sectio XIV. (1784.)

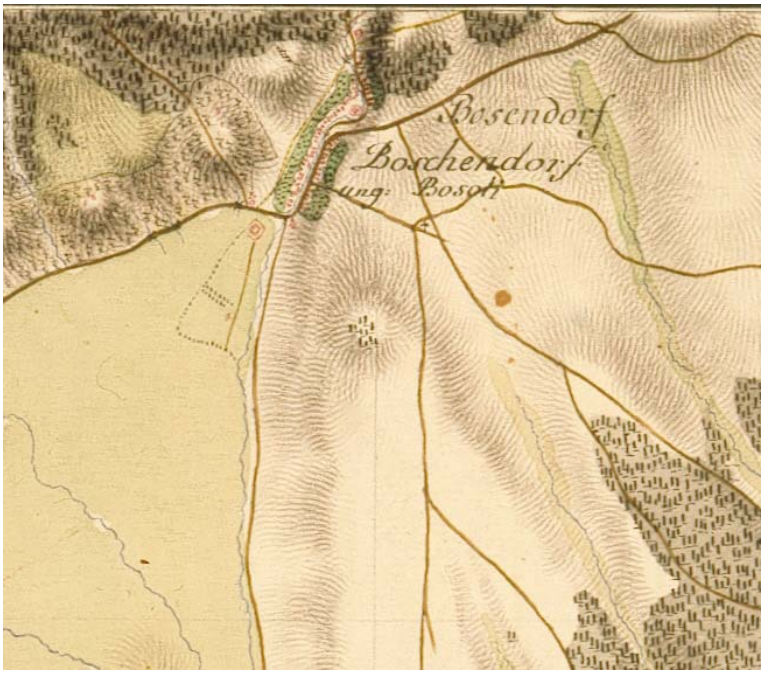

Az I. Katonai felmérés bozsoki részlete

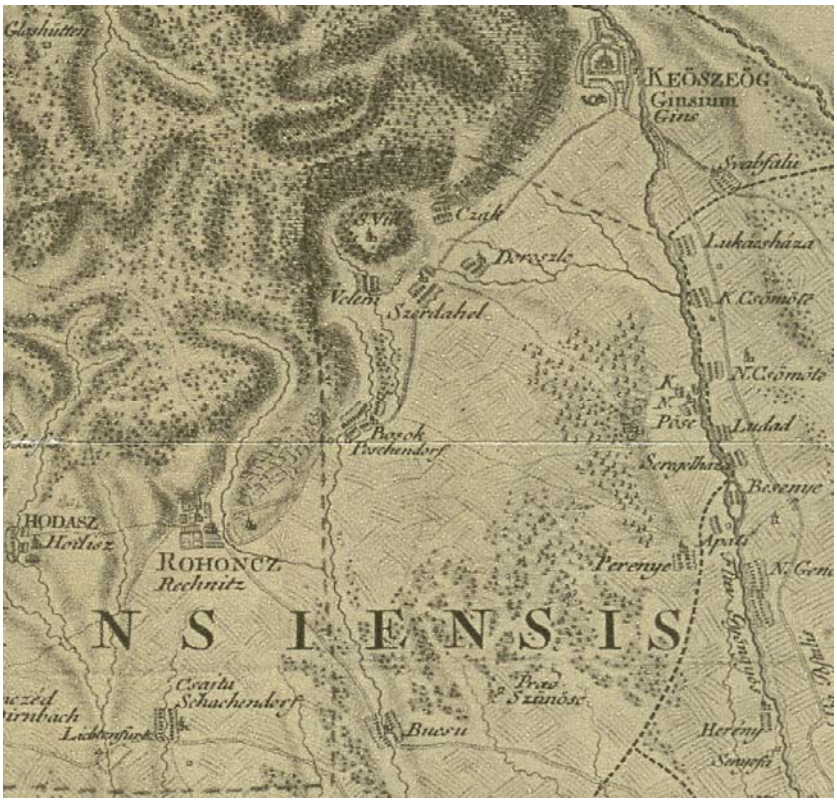

Comitatus Castri Ferrei – Iussu Ordinum ichnographice delineatus (Jos Kenedics 19. sz.)

Határleírás térképmelléklete – Poschendorf/Bozsok 1864. jan. 21. (kézirat – Vas Megyei Levéltár)

Poschendorf – Bozsok (Wappner Johann 1864. jan. 21.)

Vas-vármegye térképe (Kogutowicz és Társa Magy. Földrajzi Intézete 1898.)

Vas Megye közigazgatási térképe (Hátsek Ignácz 1900. körül)

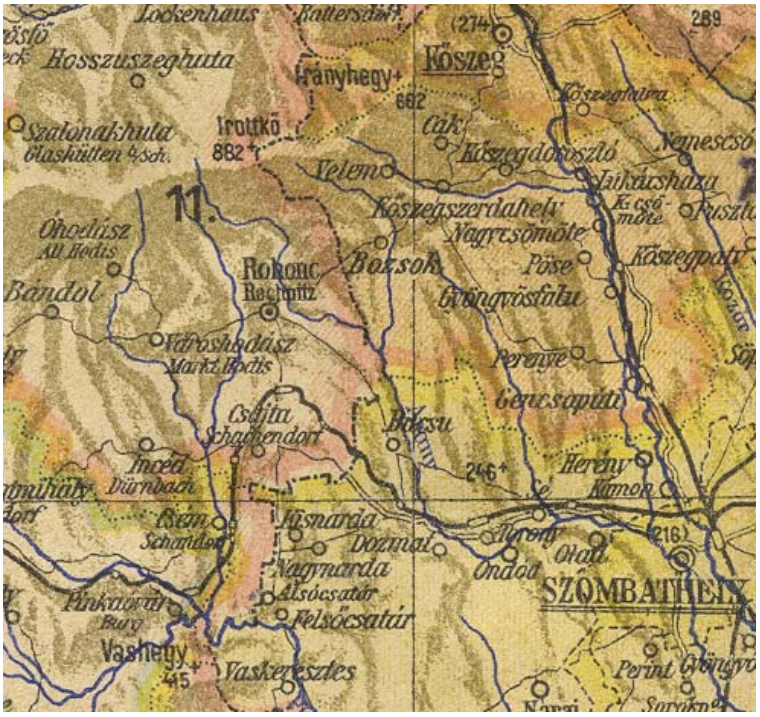

Vas Vármegye közigazgatási térképe (Tallián Ferenc 1942.)

c) településkép és utcaképek,
A településképet és utcaképet négy osztályba lehet sorolni a község területén belüli elhelyezkedésük, történetiségük, telekstruktúrájuk és ahhoz kapcsolódó építészeti megjelenés kapcsán:

A **településképet** a Bozsoki-patak völgyben kiépült Rákóczi utca utcaképe határozza meg. Távlati perspektívából tekintve - elsősorban délről szemlélve - a település belterületétől nyugatra lévő egykori zártkert Kőszegi-hegység déli lábára felkúszó látványa uralkodik, amely összefolyik aztán nyugati irányban a rohonci szőlőheggyel.

1.) polgárosodott kisvárosias arculat, zártsorú jelleggel. A település fő utcájának középső és déli végét jellemzi a korábbi fésűs beépítés befordulásával és utcával párhuzamos tetőkialakítással, sorolt nyílászárókkal kialakult utcakép. Az utcaképet erősíti a közelmúltban elhelyezett épületek városias jellege is (pl: emeletes lakóházak).

Rákóczi Ferenc utca 66-67. hsz.

Rákóczi Ferenc utca 127. hsz és 144 hsz lakóházai.

2.) hagyományos fésűs beépítési jelleg

Rákóczi utca 132-133. hsz.

Rákóczi utca 81. műemlék

A Rákóczi Ferenc utca mindkét oldalán, ma már csak inkább elszórtan maradt fenn a népi építészet fésűs beépítési jellege. A városias arculat kialakulásával a korábbi faluképet uraló hagyományos népi építészet jegyeit viselő portákat már a 19. századra felváltotta a gazdagabb, polgárosodottabb zártsorú beépítési mód.

3.) intézményi jellegű, nagyobb telkes beépítések:

Jellemzőjük, a Sibrik-kastély, a Szent Anna római katolikus templom, a toronyrom és az elpusztult Batthyány-kastély, Szt József kápolna területe tartozik ide. Időközben a funkcióját veszített határátkelőhely ingatlanát is ide kell sorolni, mert bár csak 1991-ben épült, meghatározó épülete a környezetéből kiemeli azt.

Sibrik kastély, Toronyrom

Szt. Anna rk. Templom, volt határtákelő

Batthyány kastély kapuja, Szt József kápolna

4.) Szőlőhegy

A szőlőhegy nem büszkélkedhet olyan jellegű építészeti értékekkel, mint pl: Cák és Velem pincesora. A hagyományos beépítések közé sorolható, ma már jelentősen kibővült és átépített épület a Határmenti Vigadó csárda jellegű vállalkozása, amelynek alapja egy régi pince volt.

A határ elzártsága miatt a fejlődése nehezebb volt, így a rendszerváltásig szőlőhegy jellegét elveszítette, helyette a hétvégi telek és üdülő jellege erősödött. Ezt ma jól szemlélteti a művelési ága és a tájkép összevetése a vele teljesen összeolvadt rohonci oldallal.

Szőlőhegy épületeinek látképe

d) településszerkezet és területhasználat

A településszerkezeti tervet a 45/2003. (IX.03.) sz. határozattal fogadták el. A helyi építési szabályzatot a 9/2003. (IX.04.) önkormányzati rendelettel fogadták el és az 5/2014. (III.04.) önkormányzati rendelettel módosították.

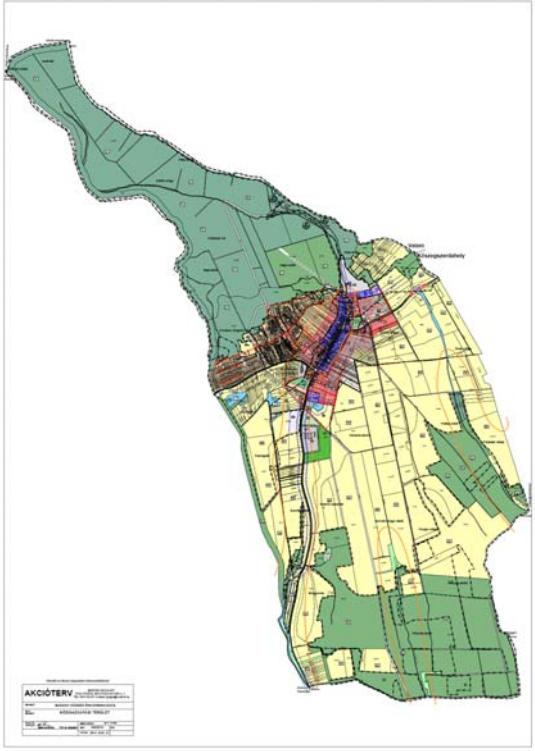

Javasolt településszerkezeti terv a közigazgatási területre

A településrendezési eszközök módosításának igénye nem teljesen új településszerkezeti egységek kijelölésére irányul, hanem a meglévő lehetőségek jobb, hatályos jogszabályokhoz igazodó kiegészítése céljából készül. További feladat, hogy a 2011, 2013-ban javításra és aktualizálásra nem került külterület és zártkert vonatkozásban a szükséges változások, javítások elvégzésre kerüljenek.

A korábbi elképzelések csak apróbb kiegészítésre kerülnek a változó társadalmi és gazdasági környezethez igazodóan. Területi növekedést a településfejlesztési koncepció nem vetít előre két okból sem:

- a település elegendő fejlesztési területtel bír a meglévő határokon belül is
- a település építészeti, településképi, a természeti értékek védelme érdekében (Kőszegi Tájvédelmi Körzet) nincsen mód és lehetőség, illetve szerencsére igény sincs újabb területfelhasználások kijelölésére, újabb beépítésre szánt területek, vagy beépítésre nem szánt különleges területek kijelölésére a meglévő területfelhasználási határok jelentősebb módosításával.

e) településkarakter: telekszerkezet és telekhasználat, beépítési mód és épülettípusok,

Bozsok települési karaktere egységes, rendezett, történeti fejlődés révén kialakult falu képét mutatja.

A lakóházak építési idejére pontos adataink nincsenek. A lakóházak beépítési módja az idő múlásával megváltozott. Korábban utifalvak mintáját követve az utcavonalra merőlegesen álltak, fésűs beépítési mód szerint. A gazdasági udvarokat az utcavonallal párhuzamosan álló nagyméretű csűrök zártak le, melyen a kocsik áthaladhattak. Közülük ma már szinte egy sem látható.

A mai, zártsorú beépítésű utcavonal a fűrészfogasan előreugró épületeivel csak későbbi átépítések idején alakult ki, valószínűleg Rohonc és Kőszeg városának beépítési módja szolgált például. Ez a városiassá alakuló falusi utcakép nemcsak Bozsok sajátja, hanem megtalálható valamennyi Kőszeg környéki községben, sőt a Pinka völgyében is. Ma már a zártsorú, fűrészfogasan előreugró épületek vonalát csak néhány helyen szakítják meg a falusiasan fésűs beépítésű, oromfalas épületek, de ezek is elsősorban a beépítés módjában és nem magában az épületben őrzik a hagyományokat.

Ahogy a gazdasági udvar és a gazdasági épületek szerepe csökkent, úgy változott meg a lakóházak helyiségeinek funkciója is. A lakószoba elvesztette korábbi jellegét és egyre inkább a családi tartózkodás színterévé vált. A régi, kis ablakos épületeket átalakítják vagy lebontják és méreteiben nagyobbat, alaprajzában és tömegében zártabbat építenek vissza. Ez azt eredményezte, hogy a hagyományos fésűs építési mód helyett négyzet alaprajzú, sátortetős épületek jelentek meg. A hagyományokkal való szakítás az épületek színezésében is jelentkezik, a fehér meszelés kapart, dörzsölt vakolatok váltják fel, gyakran giccses, elképzelések alapján, nem kellő építészeti igénnyel.

Az utcai homlokzatok nyíláskiosztására jellemző az egyenletes -homogén- ill. az ablakkettőzésen alapuló homlokzatszervezés. A Rákóczi utcában is ma már a zártsorú beépítési mód a jellemző. Nyomokban és az utca északi és déli részén szakaszosan fedezhető fel a zártsorú városias jelleg elődjeként jelen lévő, utcára merőleges tetőgerincű parasztház. Aztán ezt a típust váltotta fel a módosabb gazdák portájáról kiindulóan zárt kapuszínt is adó utcával párhuzamos tetőforma.

A városias beépítés és a falusiasabbak közötti átmenet a kapuzattal összeépített épületeknél figyelhető meg, ahol az épület homlokzatmezőjével azonos méretű kapuzat jelenik meg az utcaképben. Ezt a ház- és kapumotívumot egy melléképület -utcára merőleges gerinccel- követi.

Új építészeti típusok:
Ide tartoznak az 1960-as évektől kezdődően a kor divatot és típusterveket követő lakóház építések, majd a rendszerváltást követően inkább az egyén saját elképzeléseit megfogalmazó lakóházak. Szerencsére ezidáig a települést mind a korábbi korszak sátortetős ideálja, jelenleg pedig a római ház típus elkerülte. A mai építkezéseknél az alpesi tájra jellemző osztrákos házformák az uralkodóak.
A kialakításra kerülő, tervezett új lakóterületek a kialakult településképpel azonos telekszerkezet őriznek és a domborzat adottságaira tekintettel a főutcával párhuzamosan futnak. A Kőszeg felé eső tervezet lakóterület önkormányzati tulajdonban van, előkészítése és értékesítése folyamatban van.

f) védettségek: régészeti és műemléki, területi és egyedi,

Régészet tekintetében lásd régészeti fejezet

Műemlékek

A műemléki jegyzék és hatályos településrendezési tervek szerint az alábbi műemlékek vannak felsorolva.

MK 6649 **Bozsok**
Rákóczi Ferenc u.
A volt Sibrik-kastély műemléki környezete.

M I 7632 **Bozsok**
Rákóczi Ferenc u. 1.
hrsz: 4; 2 park
Üdülő, volt Sibrik-kastély, késő reneszánsz, 1611. Kastélyparkja védett.

M II 7626 **Bozsok**
Rákóczi Ferenc u. 22.
hrsz: 69
R.k. templom, (Szt. Anna), középkori eredetű, bővítve barokk stílusban, 1772. Berendezés: szobrok az elbontott szószékről, copf, 18. sz. vége, új liturgikus térrendezés 1972-ből, Dominek György munkája.

M III 7627 **Bozsok**
Rákóczi Ferenc u. 24.
hrsz: 63
Toronyrom, középkori, 15-16. sz. fordulója.

M III 7629 **Bozsok**
Rákóczi Ferenc u. 81.
hrsz: 201
Lakóház, népi, 1852. Konyhájában falazott kemence.

M III 7628 **Bozsok**
Rákóczi Ferenc u. 87. előtt
hrsz: 226
R.k. Szt. József-kápolna, barokk, 1775. Részben átalakítva. Berendezés: főoltár, rokokó, 18. sz.

M I 7625 **Bozsok**
Rákóczi Ferenc u. 101.
hrsz: 268/1-12,20; 270
Volt Batthyány-kastély romjai, késő reneszánsz, 1660 körül. 1841-től romos.

Helyi védelem

1. Helyi védelemre alatt álló épületek, építmények:

   1.1. Lakóházak:
   a) Rákóczi F. utca 2. (1/1; 1/2; 1/3 hrsz)
   Rákóczi F. utca 3. (4 hrsz)
   Rákóczi F. utca 52. (143 hrsz)
   Rákóczi F. utca 56. (153 hrsz)
   Rákóczi F. utca 58. (157 hrsz)
   Rákóczi F. utca 73. (185 hrsz)
   Rákóczi F. utca 78. (195 hrsz)
   Rákóczi F. utca 79. (197 hrsz)
   Rákóczi F. utca 80. (200 hrsz)
   Rákóczi F. utca 101. (268/12 hrsz)
   Rákóczi F. utca 104. (278/4 hrsz)
   Rákóczi F. utca 106. (2834 hrsz)
   Rákóczi F. utca 112. (295 hrsz)
   Rákóczi F. utca 115. (300 hrsz)

Rákóczi F. utca 116. (303/1 hrsz)
Rákóczi F. utca 123. (320 hrsz)
Rákóczi F. utca 127. (328 hrsz)
Rákóczi F. utca 131.(336/1 hrsz) Korábban a 130 hsz volt jelölve, de az téves!!!!!!!!!
Rákóczi F. utca 133. (340 hrsz)
Rákóczi F. utca 139. (353 hrsz)
Rákóczi F. utca 144. (362 hrsz)
Rákóczi F. utca 146. (364 hrsz)
Rákóczi F. utca 152. (372 hrsz)
Rákóczi F. utca 153. (375 hrsz)
Rákóczi F. utca 154. (376 hrsz)
Rákóczi F. utca 158. (384 hrsz)
Rákóczi F. utca 161. (391 hrsz)
Rákóczi F. utca 163. (393 hrsz)

1.2. Szakrális emlékek (az emlékek tételes felsorolását a korábbi örökségvédelmi hatástanulmány nem tartalmazta)

a) Szt. Flórián szobor Rákóczi Ferenc utca 163 hrsz.
b) Krisztus levétele a Piétáról 1813/23 hrsz (készült 1925.)
c) Kőkereszt 0183/65 hrsz
d) Kőkereszt Szent Anna r.k. templomkert (készült 1858.) Rákóczi utca 69 hrsz.
e) I. és II. világháborús emlékmű Rákóczi utca 366 hrsz,
f) Falazott szobor fülke Mária képpel 366 hrsz
g) Falazott szobor fülke Mária képpel 018/1 hrsz

A helyi védelem tárgyainak felsorolása teljes körűvé vált, a lista bővítése annak széleskörben érintett építményei miatt a továbbiakban nem szükséges.

g) az örökségi értékek elemzése

A település látnivalói és a helyi és országos védelem alatt álló építmények egyben a helyi turizmust szolgálják. Így fenntartásuk és gondozásuk biztosított. Az országos és helyi védelem ellátta feladatát és a védelem tárgyainak esetében két kivétellel állagromlásról sem beszélhetünk. A Rákóczi utcai helyi védett terület építészeti előírásai biztosították eddig is az épületek megőrzését, azok értékőrző felújítását.

A műemlékek esetében a Szent Anna római katolikus templom a közelmúltban megújult. A Toronyrom környezetének rendezése és a látogathatósága biztosítottá vált, a helyi civil összefogásnak köszönhetően.

A Batthyány kastély romja vonatkozásában várhatóan 2014-ben született kedvező döntés arról, hogy a kastélyrom szintén hosszú ideje nem esett át jelentősebb állagmegóváson, ezért aktuálissá vált felszíni vízelvezetésének átgondolása és biztonságos megoldása. Párhuzamosan az építési tevékenységgel folyik a rom telkének kiszabályozása is a logikusabb vonalvezetés érdekében.
A felújítási munkálatokat a Confector Kft. hajtja végre 59.872.038 forint vállalási összeggel. A műszaki ellenőrzési munkákat az Új Forma 2000 Bt. nyerte el.

A Szent József kápolna esetében a kápolna környezet és külseje is elhanyagolt. Az épület előtti növényzet takarja az amúgy kedvező utcaképben fekvő (a Rohoncról jövő út tengelyében álló)

épületet. Szürke elhanyagolt homlokzata inkább lehangoló külsőt kölcsönöz neki. Megújítása összefogás és jelentősebb költség ráfordítással biztosítható. Célszerű lenne a jelenleg buszfordulóként hasznosított előteret a templomhoz méltóan egységes térré átalakítani, ahol a buszfordulási lehetőség nem (el)uralja a teret az egyházi építmény hátrányára.

A Sibrik-kastély fenntartása üzemeltetés kérdése. Az épület a szükséges karbantartás mellett szálláshelyként a jövőben is funkcionálhat. Jelenleg 12 szobás szálloda van itt kialakítva. A tőle délre lévő vendéglő-tekéző vizesedési problémával küzd. Az épület a 10-20 évvel ezelőtti fénykorához képest sokat veszített fényéből. Hasznosítása a vizesedési probléma megoldásával egyetemben megfelelő vállalkozó bevonásával újra biztosítható lenne.
A Rákóczi utca 81. lakóház jelenleg üres. Az épület kívülről és belülről is értékőrző felújításra érett. A hasznosításának lehetősége az eredeti lakóház megtartása, vagy turisztikai célú, pl: szálláshelyként való bérbeadása lehetne.

h) területhasználat és területi állapot a kulturális örökség összefüggésrendszerében.

A kialakult területhasználat és az örökségvédelem helyi és országos érdekei nem állnak ellentétben egymással. Sőt Bozsok példája mutatja, hogy a korai védelmi előírások széleskörű alkalmazása lehet értékőrző és értékteremtő is egy településen.

2. Változtatási szándékok:

a) településhálózati és tájhasználati változás,

A településhálózati változás nem tervezett. Bozsok alapvetően határon átnyúló és Rohonccal immár újjáéledt kapcsolatát erősíteni kell. Kőszeghegyalja felé a kerékpáros útvonalak fejlesztése, az EuroVelo 13 Vasfüggöny útvonal adta lehetőségek jobb kihasználása a település fejlődésének egyik motorja lehet.
Tájhasználati változás nem tervezett. A változtatást korlátozza a tény, hogy a település 46 %-a erdőterület. A település külterületének északi része védett természeti terület, a Kőszegi Tájvédelmi Körzet, Natura 2000 terület.
A település jelenleg kijelölt területi alkalmasak a jövőben is az új fejlesztések befogadására.
A község jelentős lakóterületi kínálattal rendelkezik, amely akár 20 éves, vagy még ennél nagyobb távlatokban is lehetőséget ad a település fejlődésére. Ugyanakkor a meglévő beépítések megőrzése és a lakófunkciók megtartás a Rákóczi utcában ugyanúgy fontosak annak érdekében, hogy a történeti jellegű épület megmaradhassanak.

b) településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás,

A település területi fejlődését a természeti környezet földrajzi határai rögzítik. Az észak-déli völgyben húzódó község intenzíven beépített területei a Rákóczi utcában találhatóak. Kiegészítő jelleggel a

meglévő beépítéseket kísérően találunk lakóterületi fejlesztéseket a nyugati és a keleti oldal északi harmadán.
A korábbi rendezési tervben a lakóterület mentén kijelölt kertes mezőgazdasági területei helyett a jelenlegi tájhasználathoz hasonlóan az általános mezőgazdasági - szántó - jelleg megtartását támogatjuk, mivel a zártkert jelenleg is rengeteg üres, hasznosításra váró szőlő, gyümölcs és kert területet kínál. A szőlőhegy esetében a meglévő hagyományos tájkarakter megtartása és fejlesztése indokolt.
A hegyre felkapaszkodó területeken meglévő beépítések lazább jelleget öltenek és átmenetet képeznek a kertes mezőgazdasági területek, illetve közvetlenül az erdőterületek felé.

A tervezett területfelhasználások illeszkednek a korábbi rendezési tervek elképzeléseihez, jelentősebb változást nem tartalmaznak.
A sportpálya környezet a sport és rekreációs területek fejlesztésének központja. A település környezetében lévő adottságokat az innen kiinduló kerékpáros és gyalogos útvonalak tárják fel.

c) infrastrukturális változás,

A településen kiépült az infrastruktúra közműellátó rendszere. A település belterületén a teljes körű közműellátás biztosított. A zártkert területén javasoljuk a közműellátás kiterjesztését, mint víz és szennyvízelvezető rendszer kiépítése. A hiányzó, vagy nem működő csapadékvíz-elvezető rendszert a belterületen és a kertes mezőgazdasági területeken is ki kell építeni.
A közlekedési célú fejlesztések terén további fejlesztések várhatóak elsősorban a meglévő lakó- és üdülőterületi utak portalanítása és csapadékvíz-elvezetésnek megoldása terén.

d) népesség, életmód, társadalom, kultúra változása.

A község népessége az elmúlt évtizedekben kismértékben csökkent. A tervezett változtatások népességre, életmódra, kultúrára gyakorolt hatása csekély. A társadalmi vetülete lehet új munkahelyek megjelenése, a szlömösödő, degradált területek hasznosítása, a korábban elmaradt lakóterületi fejlesztés végrehajtásának támogatása volt. A munkalehetőségeket tekintve az idegenforgalom fejlesztése, újbóli felívelése a várható cél. A korábbi szálláshely kínálat által generált vendégéjszakák számából kiindulóan várható a vendégforgalom ismételt növekedés, meglévő és újjáépítendő, új szálláshelyek kínálatával kiegészítve. A közeli osztrák városra alapozva a szolgáltatások fejlesztése várható, mint a helyi gazdaság egyik alapja. A mezőgazdasági és erdőterületek hasznosítása biztosított.

3. Hatáselemzés:

a) történeti településhálózati következmények,

A település történeti kapcsolatai megerősödtek és újjáéledtek a rendszerváltást követően. A településhálózati kapcsolatokon belül a közúti megközelítések fejlesztésén túl számottevő tényező a turista utak által kínált kapcsolatrendszer, határ,menti települések szorosabb együttműködése, mint pl:

Kéktúra, helyi túraútvonalak, a Semmering-Kőszeg közötti Alpannonia útvonal, EuroVelo kerékpárút. Fejlesztési lehetőséggel bír a Rohonc város lakossága által generált szolgáltatások, vendéglátás, kereskedelem további fejlesztése. Egyedi kínálat, helyi termékek, azok feldolgozása és értékesítése versenyképes lehet az osztrák oldal kínálatával.

b) természeti, táji hatások,

A természeti és táji értékek esetében a kiterjedt erdőség szelíd turizmus céljára való hasznosítását támogatni kell. A táji és természeti értékeket bemutató tematikus útvonalak kialakításával pedig újabb oldalát tudná a település megmutatni. Az Írottkő, mint országosan ismert védjegy, a Dunántúl legmagasabb pontja számos túrázási lehetőséget kínál összekapcsolva az osztrák és magyar útvonalakat. De itt található Kalapos-kő, Széles-kő meglátogatás is vonzó kikapcsolódás lehet.

A szőlőhegy, azaz volt zártkert esetében - javasolt a szőlő és gyümölcs termesztés előtérbe helyezését, a megfelelő tájhasználat biztosítása érdekében.

c) a településkép feltárulásának változásai,

A településszerkezeti tervben rögzített területfelhasználások védik a hegyoldalt a túlzott beépítésektől. A beépítésre szánt területek továbbra is a patakvölgyben és azt kísérően találhatóak, a domboldalakra és hegyoldalra továbbiakban sem terjeszkedhetnek.

A hatályos szabályozási előírások fenntartása mellett a meglévő és építészeti arculat védelme biztosított a jövőben is.

d) régészeti emlékek feltárhatóságának, megmaradásának, bemutathatóságának vagy pusztulásának lehetőségei,

Lásd régészeti fejezet

e) történeti térbeli rendszerek alakulása,

A terv e tekintetben nem tartalmaz változást.

f) műemléki együttesek, műemlékek eszmei, használati és esztétikai jelentőségének alakulása a tájban, településszerkezetben, épített környezetben, a település életében,

A település műemlékeit a környezetükkel egyetemben változás nem érinti. A jövőben is a kialakult tájhasználat, telekhasználat megtartása és értékelvű fejlesztése a cél a Batthyány kastélyrom, a Sibrik-kastély, a Szent Anna templom, a toronyrom esetében. A környezetének újjágondolása és rendezése szükséges a Szent József kápolna esetében, ahol a Rákóczi út és a rohonci út találkozásánál lévő teresedés jobb kihasználása, a rendezett kialakítása a cél. A Rákóczi utcát délről lezáró teresedés meghatározó emblematikus épülete a kápolna, amelyet ki kell emelni kertészeti, közlekedési és építészeti segítséggel. A jelenleg alulhasznosított buszfordulót szolgáló tér helyett közösségi használatot is elősegítő esztétikus tér kialakítása javasolt.

Sajátos romantikus hangulat uralja a Toronyromot, a patak partján, a templomkert szomszédságában.

g) műemlékek megújulásának és fenntarthatóságának gazdasági esélyei,

A műemlékek esetében a fenntarthatóság és megújulás feltételeinek megteremtése szorosan összefügg a használattal és a hasznosítás lehetőségeivel.

Bozsok esetében a Rákóczi utca 81. számú lakóház hasznosítása lakófunkció megtartásával és vagy szálláshelyként való kiadásával biztosítható lenne. Lehetséges a korábbi életformát bemutató kiállítás létesítése is itt, azonban a lakott/használt épület fenntartása biztosabb jövőt kínál egy üres épületnél.

A Sibrik-kastély hasznosítása a szálláshely szolgáltató jelleg megtartásával biztosítandó. Az üzemeltetést hosszabb távon, stabil háttérrel kell megteremteni, hogy kialakulhasson egy vendégkör, és állandó látogathatósága.

A Bathyány-kastély rom megújítása állagmegóvással folyamatban van. Látogathatóságát és a beruházás eredményeit szélesebb körben elérhetővé kell tenni. Jelenleg kevés információ érhető el a településen akár információs tábla, akár a helyszínen látható építmények múltját – történetét illetően. Korábban tervezett rekonstrukciója támogtandó.

A Toronyrom hasznosítása kulturális és közösségi célú lehetne: szabadtéri kiállítások, előadások, bemutatók, vásárok, stb…

h) településkarakter változásának hatásai,

A településen hatályos szabályozás szigorúbb előírásokat tartalmaz a település építészeti szabályozása esetében, mint az országos előírás. Ennek jövőbeni fenntartása esetén a jövőben nem várható a települési karakter változása. Ilyen szándék nem is ismeretes jelen megbízás keretében elkészülő településfejlesztési koncepció és településrendezési eszközök vonatkozásában. Sőt a község idegenforgalmának fejlesztése azt a célt fogalmazza meg, hogy a bozsok karaktere megmaradjon, ahol szükséges a falu egykori és ma is megőrzött arculatára építve kell, azt erősítve lehet sikeres fejlesztéseket végrehajtani.
A település fejlesztés fő iránya az idegenforgalom, a szolgáltatások, vendéglátás, amit a helyi erőforrások és termékek jobb kihasználásával a község gazdasági életének fellendítésével kíván erősíteni.

i) környezeti terhelések és az épített örökség műszaki állapotának összefüggései,

Nem történik a környezeti terhelés növelése a községben, a terv a meglévő kedvező állapot megőrzéséhez fog iránymutatásokat adni.

A Rákóczi utca vonatkozásában a jövőben cél a látványt megbontó a légkábeles elektromos és hírközlési hálózat földkábeles átépítése. Célszerű lenne az épületeket takaró tuják fafaj váltása a környezethez illeszkedő kislombkoronájú fákkal.

j) folyamatok iránya, visszafordíthatósága,

A kedvező 2004-ben megalkotott rendezési terv kevés fejlesztési területet tartalmazott, vagy amit jelölt azok szabályozása nem találkozott a helyi lakosság igényeivel. 7 évig készülő rendezési terv módosításnak a 2011-ben elfogadott rendezési terv tett pontot. A lakónépesség megtartása mellett a lakóterületek igény szerint a legszükségesebb mértékben kerültek kialakításra. A természeti értékek a természetvédelmi törvény alapján az 1980-as évektől kiépülő rendszerben megőrzésre kerültek.

k) kárenyhítés lehetősége, költsége, illetve ellentételezésének lehetőségei.
A költségek tekintetében elsősorban a tulajdonosnak kell helyt állnia. A helyi közösség nyújthat pótlólagos támogatást egy-egy a közösség érdekében is történő fejlesztés többletköltségeinek pótlására. A település költségvetési helyzetéből adódóan vállalhat támogatást és részfeladatot is. Fontos, hogy a segítséget és információt is kapjon minden érintett a hazai és közösségi források elérhetőségéről, a pályázati lehetőségekről annak érdekében, hogy az elérhető támogatások minél több projekt, programhoz bevonásra kerüljenek.

4. Közérthető, egyértelmű elbírálásra alkalmas összefoglaló

Bozsok község a Vas megye és azon belül a Kőszegi-járás építészetileg kiemelkedő területén - Kőszeghegyalján fekvő, jelentős építészeti értékkel bíró települése.

A település országos – műemléki - védettségű építményei:

Bozsok községben 7 műemlék építmény található. Műemléki területi védelem nem került kijelölésre és kijelölése a jövőben sem indokolt.
A műemlékek mindegyike a település jelentős építészeti értéke, egyben emblematikus épülete is.

Helyi védelem

A település helyi védettsége 2004. óta biztosítja a helyi szintű védelem elemeinek megőrzését.

A településrendezési eszközök kidolgozása során ezen szabályozás további fenntartását biztosítani kell annak érdekében, hogy az egységes településkép megmaradhasson és hagyományokra épülő módon szervesen fejlődhessen.

Az egyedi védelem alatt álló építmények (28 db) és 7 db egyedi építmény, szobor, piéta, stb… kimagasló számú emlékei a településnek.

A védelem elemi esetében a gondozás, a fenntartás, a környezetük rendezettségének biztosítás a jövőbeni feladat a korábbi jó gyakorlat megtartásával.

A Rákóczi utca vonatkozásában a légkábeles elektromos és hírközlési hálózat földkábeles átépítése, a tuják fafaj váltása és az épületek utca felőli látványbeli megnyitása jelentősebb javulást eredményezne az utcaképekben.

A tervezett változások hatása

A tervezett területfelhasználások helyi, vagy országos védelem alatt álló területeket nem érintenek.

5. Nyilatkozat

Az örökségvédelmi hatástanulmány készítőjének nyilatkozata arról, hogy a tervezett megoldás megfelel az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak, továbbá, hogy az örökségvédelmi hatástanulmány elkészítésére jogosultsággal rendelkezik.

Kőszeg, 2015. február 19.

Gergye Péter TT/1 18-0204/2011Vezető településtervező

Kutnyánszky László építészmérnök É 18-0030

MŰEMLÉK ÉS MŰEMLÉK TELKE

MŰEMLÉK MŰEMLÉKI KÖRNYEZETÉNEK HATÁRA

HELYI VÉDETT ÉPÜLET, ÉPÍTMÉNY

HELYILEG VÉDETT TELEPÜLÉSSZERKEZET

Lukácsháza
8718. j. ök. út

Rohonc/Rechnitz
8718. j. ök. út

Bucsu
8717. j. ök. út

Sibrik-kastély

Kötélpálya állomás

Egykori Batthyány-kastély romjai

Sportpálya

Készült az állami alapadatok felhasználásával.

AKCIÓTERV KFT	9730 KŐSZEG BECHTOLD ISTVÁN UTCA 7. +3670 / 4130-431 akciotervkft@freemail.hu
MEGBÍZÓ:	BOZSOK KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
RAJZ MEGNEVE:	ÉPÍTÉSZETI ÉRTÉKEK
FELELŐS TERVEZŐ: GERGYE PÉTER	TT/1 18 - 0204/2011
MÉRETARÁNY:	M 1:7500
MSZ:	009/2014.
RSZ:	É1.
DÁTUM:	2015.

Falazott szobor fülke Mária képpel 366 hrsz helyileg védett

Falazott szobor fülke Mária képpel 018/1 hrsz helyileg védett

1813/23 Kőkereszt (1925) helyileg védett

Szt József kápolna 226 hrsz – műemlék

Kőhíd és Nepomuki Szt János szobor 275 helyileg védett

Kőkereszt Szt József kápolna előterében 226 hrsz helyileg védett

Rákóczi F. u. 81. népi lakóház (201 hrsz.) - műemlék

Rákóczi utca 80.(200 hrsz) Helyileg védett épület

Rákóczi utca 78-79 lakóházak- helyileg védettek

Rákóczi F. utca 73 (185 hrsz) helyileg védett

Szt Flórián szobor 163 hrsz helyileg védett

Rákóczi F. utca 58 (157 hrsz) helyileg védett

Rákóczi F. utca 56 (153 hrsz) helyileg védett

Rákóczi F. u. 133. (340hrsz) helyi védett

Kőkewreszt Rákóczi f. utca 74 hrsz helyi védett

Rákóczi Ferenc utca 144. (362 hrsz) helyileg védett

I. és II. vh emlékmű helyileg védett (366 hrsz), jobbra Sztn Anna templom műemlék

Rákóczi Ferenc utca 146. (364 hrsz) helyileg védett

Torony rom 63 hrsz műemlék

Templomkert Kőkereszt helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca 152-154. (372; 375; 376 hrsz) helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca 158. (384 hrsz) helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca 161. (391 hrsz) helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca 163. (393 hrsz) helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca 2. (1/1-3 hrsz) helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca Vendéglő (4 hrsz) helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca 139. (353 hrsz) helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca 127. (328 hrsz) helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca 123. (320 hrsz) helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca 115. (300 hrsz) és 116. (303/1 hrsz) helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca 112. (295 hrsz) helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca 106. (283 hrsz) helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca 104. (278/4 hrsz) helyileg védett

Rákóczi utca 132. (337/2 hrsz)

Szent Anna templom kertje

Rákóczi utca 101. (268/12 hrsz) helyileg védett

Egykori Batthyány kastély kapuja (268/12 hrsz)

Egykori határátkelő

Rákóczi F. utcaképe 44-44 hsz.

Rákóczi Ferenc utca 66-67.

Falazott szobor fülke Mária képpel 366 hrsz helyileg védett

Falazott szobor fülke Mária képpel 018/1 hrsz helyileg védett

1813/23 Kőkereszt (1925) helyileg védett

Szt József kápolna 226 hrsz – műemlék

Kőhíd és Nepomuki Szt János szobor 275 helyileg védett

Kőkereszt Szt József kápolna előterében 226 hrsz helyileg védett

Rákóczi F. u. 81. népi lakóház (201 hrsz.) - műemlék

Rákóczi utca 80.(200 hrsz) Helyileg védett épület

Rákóczi utca 78-79 lakóházak- helyileg védettek

Rákóczi F. utca 73 (185 hrsz) helyileg védett

Szt Flórián szobor 163 hrsz helyileg védett

Rákóczi F. utca 58 (157 hrsz) helyileg védett

Rákóczi F. utca 56 (153 hrsz) helyileg védett

Rákóczi F. u. 133. (340hrsz) helyi védett

Kőkewreszt Rákóczi f. utca 74 hrsz helyi védett

Rákóczi Ferenc utca 144. (362 hrsz) helyileg védett

I. és II. vh emlékmű helyileg védett (366 hrsz), jobbra Sztn Anna templom műemlék

Rákóczi Ferenc utca 146. (364 hrsz) helyileg védett

Torony rom 63 hrsz műemlék

Templomkert Kőkereszt helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca 152-154. (372; 375; 376 hrsz) helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca 158. (384 hrsz) helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca 161. (391 hrsz) helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca 163. (393 hrsz) helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca 2. (1/1-3 hrsz) helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca Vendéglő (4 hrsz) helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca 139. (353 hrsz) helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca 127. (328 hrsz) helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca 123. (320 hrsz) helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca 115. (300 hrsz) és 116. (303/1 hrsz) helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca 112. (295 hrsz) helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca 106. (283 hrsz) helyileg védett

Rákóczi Ferenc utca 104. (278/4 hrsz) helyileg védett

Rákóczi utca 132. (337/2 hrsz)

Szent Anna templom kertje

Rákóczi utca 101. (268/12 hrsz) helyileg védett

Egykori Batthyány kastély kapuja (268/12 hrsz)

Egykori határátkelő

Rákóczi F. utcaképe 44-44 hsz.

Rákóczi Ferenc utca 66-67.